

- מסורת הש"ס
- א. שבת כאב, ב"ב כו.א. מכלילת דרש"י שמות כב, ה.
 - ב. שבת שם, ב"ק כב.א. תוספתא ב"ק פ"ג כח. וראה ב"ר פ"ד ה. תנחומא ושב א. תנחומא ב"ב ר"ד.
 - ג. שבת שם, ב"ק שם, לא. ד. (כל הענין) שבת שם (בשנינו).
 - ה. סוכה ב.א.
 - ז. עירובין ב.א.

גרסות

גן שיצא מתחת הפטיש והזיק יש בכתיב ועוד: גן שהיה יוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק. ונכנס פשתנו... ודלקו בירושלמי ונכנס פשתנו... ודלקו בירושלמי ועוד: גמל שהוא טעון ויש בכתיב: גמל טעון. ונכנס פשתנו... ודלקו בירושלמי ועוד: ונכנס פשתנו... ודלקו בירושלמי ועוד: דאי סלקא דעתך למעלה יש בכתיב: דאי אמרת אפילו למעלה. לימא ליה הוה ליה יש בכתיב: לימא ליה הוה לך. מאי אמרת אבעי לך יש בכתיב: מאי אמרת לימא ליה איבעי לך.

א משנה גין (ניצוץ) שיצא מתחת הפטיש של הנפה והזיק — הייב הנפה על הנוק שגרה. גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים, ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני שהיה בחנות, ועל ידי הפשתן הכובע הדליק את הבירה (הבית) ומה שכתבו — בעל גמל חייב. הניח חנוני נרו מבחורין וגרם על ידי כך לדליקת הפשתן שעל גבי הגמל ולשריפת הבית — החנוני חייב. ר' יהודה אומר: במקרה שהיה הנר המונה בחורן נר הנוכה — פטור, שפצוזה היא שיהא נר הנוכה בחורן. **ב גמרא** אמר רבינא משמיה (משמח) של רבא: שמע מינה [למד מן] מדברי ר' יהודה כי נר הנוכה מצוה להניחה בתוך גובה עשרה טפחים מן הקרקע, דאי סלקא דעתך [שאם עולה על דעתך] לומר שגם למעלה מעשרה טפחים מצוה היא, אמאי [מדוע] אמר ר' יהודה שבנר הנוכה המונה בחורן פטור החנוני? לימא ליה [שיאמר לו] בעל הגמל לחנוני: הוה ליה לאנוחה [היה לו להניחה, את הנר] למעלה מגובה גמל ורוכבו באופן שלא ידליק בו פשתנם של גמלים! אלא לאו שמע מינה [האם לא תלמד מכאן] כי מצוה להניחה בתוך עשרה ולא גובה יותר? אמרי [אומרים] ודוהים: לא, אין מכאן ראייה, לעולם אימא [אומר] לך שאפילו למעלה מעשרה ניתן

משנה גין = *אשטנאי*¹ למעלה מעשרים אמה — לא חוו לה אינשי ולא מפסס ניסא, ואן לפרסומי ניסא צנין, הדרן עלך הכונס

א משנה *גין שיצא מתחת הפטיש והזיק — חייב. גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים, ונכנס פשתנו לתוך החנות, ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה — בעל גמל חייב, הניח חנוני נרו מבחורין — החנוני חייב; רבי יהודה אומר: בנר חנוני — פטור.

ב גמרא אמר רבינא משמיה דרבא, שמע מינה מדברי יהודה: נר חנוני מצוה להניחה בתוך גובה עשרה טפחים מן הקרקע, דאי סלקא דעתך עולה על דעתך לומר שגם למעלה מעשרה טפחים מצוה היא, אמאי [מדוע] אמר ר' יהודה שבנר הנוכה המונה בחורן פטור החנוני? לימא ליה [שיאמר לו] בעל הגמל לחנוני: הוה ליה לאנוחה [היה לו להניחה, את הנר] למעלה מגובה גמל ורוכבו באופן שלא ידליק בו פשתנם של גמלים! אלא לאו שמע מינה [האם לא תלמד מכאן] כי מצוה להניחה בתוך עשרה ולא גובה יותר? אמרי [אומרים] ודוהים: לא, אין מכאן ראייה, לעולם אימא [אומר] לך שאפילו למעלה מעשרה ניתן

להניח נר הנוכה, מאי אמרת [מה אומר אתה], שיכול בעל הגמל לטעון: אבעי לך לאנוחה [היה לך להניחה] למעלה מגמל ורוכבו, על כך יש להשיב: כיון שבמצוה קא עסיק [הוא עוסק] כולי האי לא אטרחוה רבנן [וככל כך לא הסריחו חכמים להגביה נרן], ועוד בענין גובה נר הנוכה אמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניומי משמיה [משמח] של ר' תנחום: נר חנוכה שהניחה במקום שהוא למעלה מעשרים אמה מן הקרקע — פסולה משום שאין אנשים מסתכלים בגובה זה, ועיקר עניינו של נר חנוכה שיראוהו. דין נר חנוכה כמורה כדון סוכה וכדון קורה של מבוי שכאשר הם למעלה מעשרים אמה הרי אלו פסולים.

להניח נר הנוכה, מאי אמרת [מה אומר אתה], שיכול בעל הגמל לטעון: אבעי לך לאנוחה [היה לך להניחה] למעלה מגמל ורוכבו, על כך יש להשיב: כיון שבמצוה קא עסיק [הוא עוסק] כולי האי לא אטרחוה רבנן [וככל כך לא הסריחו חכמים להגביה נרן], ועוד בענין גובה נר הנוכה אמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניומי משמיה [משמח] של ר' תנחום: נר חנוכה שהניחה במקום שהוא למעלה מעשרים אמה מן הקרקע — פסולה משום שאין אנשים מסתכלים בגובה זה, ועיקר עניינו של נר חנוכה שיראוהו. דין נר חנוכה כמורה כדון סוכה וכדון קורה של מבוי שכאשר הם למעלה מעשרים אמה הרי אלו פסולים.

אורה ההלכה
 גין שיצא מתחת הפטיש נפח שהיה מכה בפטישו ויצא ניצוץ מתחת הפטיש והזיק — הרי זה חייב כמי שזרק חץ. (רמב"ם ספר נזיקין הלכות חובל מוסיק פ"ג ה"א. שו"ע ח"מ שפ"ב, ב.)
 גמל שהיה טעון וכו' — גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים ונגס הפשתן לחנות ונרלק בנרו של החנוני וגרם לשריפת בית — בעל הגמל חייב מפני שהרבה במשאאו, ואם הניח החנוני את נרו בחורן — החנוני חייב לשלם על כל הנוק שנגרם, ואף לבעל הגמל. דבר זה אבזור אף בנר חנוכה. שהלכה כחכמים. וראה בשו"ע וב"מ"א הדינים לגבי פריים שונים בדבר. (רמב"ם שם הלכות נזיק ממונן פ"ד ה"ג. שו"ע שם ח"ה, יב.)
 נר חנוכה נר חנוכה נר חנוכה מצוה להניחו למטה מעשרה טפחים (ולמעלה משלושה) ואם הניחו גבוה יותר — יצא. אבל אם הניחו למעלה מעשרים אמה — אפילו בריעבד לא יצא. כדברי רבינא בשם רב. והרי"ף והרמב"ם הצריכו שיהא בתוך עשרה טפחים, שהרי הגמרא דתתה את הראיה מן המשנה. (רמב"ם ספר זמנים הלכות חנוכה פ"ד ה"ד. שו"ע א"ח תרע"א, יז.)

קייובים
 גין לדעת רוב המפרשים גין הוא ניצוץ היוצא אגב העבודה של הנפה. ואילו בערוך מפרש שגין הוא שביב דהוט של מתכת שניתו למרחוק.
 בנר חנוכה כתב הרשב"א שאף ר' יהודה אינו מתיר רק משום שיש בכך מצוה, אלא משום שמצוה זו היא שיעשה פרטום לטו, ולכן מותרים את הנר לרשות הרבים. ומכאן נובע, כדברי הירושלמי, שאם עשה סוכה ברשות הרבים, אף שמצוה עשה — אינו פטור מן הנוקים הנגרמים על ידה, וכעין זה גם במאור (וראה מראה הפנים הסבור שבירושלמי מוותר רק לפי דעת חכמים, עיי"ש).
 מצוה להניחה בתוך עשרה וכחבו ראשונים שאף שהזיכחה מן המשנה נדחתה, מכל מקום ראה שיעקף הדין קיים, וראוי לעשות כן (וראה במאור).
 פסולה כמבוי וכו' בחוסי שאלו: מדוע אמרו בלשון "פסולה"? הרי היה להם לומר רק "ימנעו" (ונמנעו!) ותיצרו מצד אחד שכיון שגם סוכה מניחה שם, הרי יש אוננים שבדרך שהוא מן התורה משתמשים בלשון "פסולה". ועוד אמרו כי אם רק ימנעו את הנר ממקום שהניחו בו לא יצא ידי חובתו, כי לפי ההלכה הדלקה עשה מצוה, ולכן צריך לכבות את הנר ולחזור ולהדליקו אחר כך במקום נמוך יותר. וכן כתב הרשב"א שכיון שצריך לחזור ולהדליק — הרי זו הדלקה אחרת, ולא שייך בה לשון "ימנעו".

אשטנאי מן הגרמנית העתיקה — escencele

אשטנאי מן הגרמנית העתיקה — escencele